

KRYSTIAN HEFFNER*, BRYGIDA SOLGA**

*INSTYTUT ROZWOJU WSI I ROLNICTWA PAN, WARSZAWA

**PAŃSTWOWY INSTYTUT NAUKOWY – INSTYTUT ŚLĄSKI W OPOLU

ZNACZENIE SIECI POWIĄZAŃ MIGRACYJNYCH W KSZTAŁTOWANIU MIĘDZYNARODOWYCH PRZEPŁYWÓW LUDNOŚCI

ZARYS TREŚCI. Celem artykułu jest analiza coraz bardziej zróżnicowanych form powiązań migracyjnych, zwłaszcza intensywnych ruchów przyjazdowych Niemców na Opolszczyznę oraz wyjazdów mieszkańców regionu do Niemiec, głównie o charakterze zarobkowym. Założono, że obserwowana obecnie ruchliwość pomiędzy mieszkańcami Śląska i Niemiec bazuje przede wszystkim na trwałej, podtrzymywanej obustronnie sieci powiązań rodzinnych, która ukształtowała się w wyniku emigracji ludności do Niemiec. Skoncentrowano się zatem na ukazaniu roli powiązań rodzinnych w generowaniu ruchu migracyjnego pomiędzy Opolszczyzną i Niemcami, a następnie na analizie wpływu tych przemieszczeń na sytuację społeczną i gospodarczą tej części regionu, która związana jest z tradycyjną strefą drenażu emigracyjnego.

SŁOWA KLUCZOWE: sieć migracyjna, migracje zarobkowe, migracje powrotne.

Spółecznym sieciom migracyjnym, łączącym migrantów z osobami nie posiadającymi takich doświadczeń, poświęca się w ostatnich latach coraz więcej uwagi. Ich istnieniu proces migracyjny zawdzięcza swój dynamiczny rozwój, przez rozszerzanie się pozytywnych wiadomości o celach migracji na kolejne osoby lub grupy osób. Region, z którego wywodzą się te osoby stopniowo staje się regionem migracyjnym.

Rozkład informacji o istnieniu sprzyjających warunków w miejscu potencjalnej imigracji, dokonujący się na skutek działania takich powiązań, ułatwia wielu osobom podjęcie decyzji wyjazdu, co więcej, może bezpośrednio lub po-

średnio wpływać na wybory kierunków migracji. Powszechnie zjawisko to w literaturze przedmiotu znane jest pod pojęciem „efektu przyjaciół i krewnych” oraz „przetartej ścieżki”.

Już pierwsze migracyjne modele wyjaśniające zawierały wyraźne konkluzje o zasadniczej roli kontaktów społecznych pomiędzy migrantami a potencjalnymi migrantami w podejmowaniu decyzji migracyjnych oraz w kształtowaniu rozmiarów i kierunków migracji (Tauber, 1931; Haegerstrand, 1957; Nelson, 1959). Na podstawie badań empirycznych wykazano, że kontakty takie oddziałują „mnożnikowo” na rozmiary migracji i zaproponowano uwzględnienie w modelach migracyjnych wielkości nazwanej „mnożnikiem krewnych i przyjaciół”.

W ostatnich latach wiele ważnych ustaleń do analizy sieci migracyjnych wniosły rozważania Douglasa Massey’a – amerykańskiego socjologa i demografa. Jego tezę o istotnej roli sieci migranckich w rozwoju społecznego procesu migracji i nadawaniu temu procesowi dynamiki, rozwinęto w badaniach polskich migracji międzynarodowych (Okólski, 2001; Górny, Stola, 2001).

Podstawowym założeniem jest w omawianym procesie istnienie i funkcjonowanie związków łączących migrantów, ich rodziny, przyjaciół, znajomych i sąsiadów zarówno w kraju pochodzenia, jak i przeznaczenia. Rozmiar przepływów migracyjnych pomiędzy dwoma krajami nie jest ściśle powiązany z różnicami płac i stóp zatrudnienia, ponieważ wpływ, jaki mają te zmiany na promowanie migracji jest stopniowo i efektywnie przyciemniany przez malejące koszty i ryzyko ruchu, wynikającego z rozwoju sieci powiązań. Fakt istnienia sprawnych sieci migracyjnych redukuje tym samym znaczenie sprzyjających podjęciu decyzji o wyjeździe warunków ekonomicznych. Wielokrotnie o tym, czy opłaca się migrować czy nie, decyduje nie tylko polityka migracyjna państw przyjmujących czy zdolność absorpcji przez rynek pracy tych państw, ale także istniejąca już sieć związków migracyjnych.

Poprzez ich działanie migranci i potencjalni migranci uzyskują niezbędne informacje o kraju imigracji i o możliwości korzystania z opieki społecznej. Rodzina i znajomi zapewniają pomoc, zwłaszcza w początkowym okresie adaptacji, lecz przede wszystkim znajdują emigrantowi z kraju pochodzenia pracę i mieszkanie.

Siła powiązań migracyjnych, ich sprawność i prężność funkcjonowania, zależy przede wszystkim od intensywności kontaktów migrantów (lub ich potomków) przebywających za granicą z członkami społeczności ich pochodzenia. Rodzina za granicą szczególnie wtedy wpływa na funkcjonowanie społeczności lokalnych, gdy utrzymywane są stałe i bezpośrednie kontakty, jeśli ich członkowie wzajemnie uczestniczą w różnych formach aktywności społecznej zarówno w kraju pochodzenia, jak i przeznaczenia. Emigranci, choć już mocno zakorzenieni za granicą nie tracą wówczas więzi z krewnymi i przyjaciółmi w regionie pochodzenia, i stają się mocnym i rzeczywistym lub przyszłym oparciem dla dalszej emigracji.

W Polsce kilka obszarów zdołało wykształcić sprawny system sieci migracyjnych. Wyróżniają się one nasilonymi wyjazdami zagranicznymi, głównie za-

robowymi, przybierającymi charakter ruchu cyrkulacyjnego pomiędzy miejscem zamieszkania migrantów a miejscem ich pracy za granicą. Należą do nich Opolszczyzna i woj. śląskie (Heffner, Solga, 1999; Rauziński, 1999; Golinowska, Marek, Rajkiewicz, 2001), Podlasie (Okólski, 2001; Jaźwińska, Łukowski, Okólski 1997) i Małopolska (Mydel, Fassmann, 1997; Górz 1994).

System migracyjny regionu opolskiego wyróżniają: długość tradycji migracyjnych oraz specyficzny charakter wyjazdów społeczności lokalnej tego obszaru, wynikający z uwarunkowań natury historycznej i politycznej. Czynnikiem wzmacniającym funkcjonowanie sieci migracyjnych w regionie opolskim jest dominujący w tych wyjazdach i w praktyce jedyny ich kierunek, tj. kierunek niemiecki. Większe zróżnicowanie przestrzenne kierunków migracji powoduje zazwyczaj słabsze utrwalanie się sieci, a co za tym idzie mniejsze możliwości pełnego wykorzystywania potencjału, wynikającego z funkcjonowania sieci migracyjnych (1).

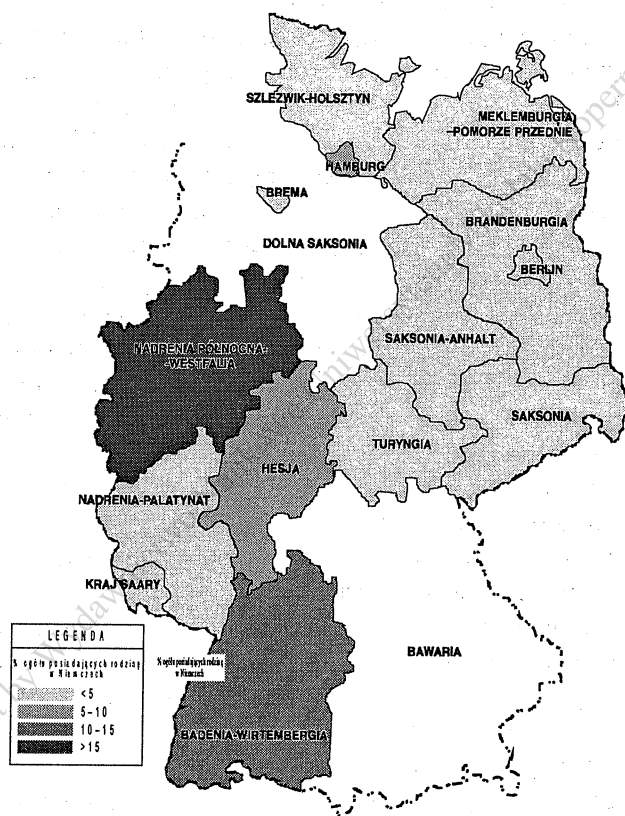
W ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat wyjazdy ludności miejscowej ze środkowej i wschodniej części regionu opolskiego do Niemiec miały permanentny charakter, przybierając – zwłaszcza w okresach liberalizacji przepisów paszportowych i polityki migracyjnej państwa – masowe rozmiary. Początek tej emigracji stanowiła akcja „łączenia rodzin”, prowadzona od lat 50., a z perspektywy czasu nazwana akcją „rozbijania rodzin”, gdyż przy każdym kolejnym wyjeździe pozostawały w Polsce osoby bliskie, które wcześniej czy później zgłaszały chęć przesiedlenia się do Niemiec, powołując się na związki z tymi, którzy już wyjechali. Proces poszerzania się powiązań rodzinnych z mieszkańcami RFN nasilił się zwłaszcza w wyniku masowej emigracji w latach 80., tzn. wówczas, gdy niemal powszechną formą wyjazdów była emigracja nielegalna. W konsekwencji, wobec ciągłości procesu emigrowania i pod wpływem czynników warunkujących to zjawisko, tworzyły się sieci powiązań rodzinnych pomiędzy mieszkańcami Śląska Opolskiego i Niemiec.

Decydujące znaczenie dla kształtowania się potencjału migracyjnego w następstwie powiązań rodzinnych mają dwa, wzajemnie się warunkujące, czynniki: liczebność grupy wyjściowej objętej tendencjami migracyjnymi oraz stopień jej integracji w społeczeństwie polskim (Łempiński, 1987). Im mniejsza jest grupa wyjściowa i jednocześnie niski jest jej stopień zintegrowania w społeczeństwie, tym szybciej następuje „kurczenie się” bazy demograficznej uprawnionej do wyjazdu.

W regionie opolskim potencjał migracyjny stał się swoistym „workiem bez dna”, natomiast stopień integracji grupy migrującej w społeczeństwie polskim sprzyjał utrzymywaniu się, a nawet powiększaniu tego potencjału przez powiązania rodzinne pomiędzy ludnością miejscową i napływową (2). Liczne badania wykazują, że w województwie opolskim jest wiele rodzin niepełnych i podzielonych na skutek masowych migracji stałych i czasowych do Niemiec (Heffner, Solga, 2001; Rauziński, 1998). Obecnie wśród ludności śląskiej na 100 osób

mieszkających na Śląsku Opolskim przypada ponad 120 członków rodzin zamieszkałych i przebywających w RFN (3).

Sieć powiązań migracyjnych jest bardzo ważnym elementem sytuacji społecznej regionu, szczególnie obszarów wiejskich. Warunkuje ona z jednej strony zachowania migracyjne ludności, w tym powszechne i narastające wyjazdy zarobkowe do Niemiec, z drugiej przyciąga bardzo liczną falę krewnych i znajomych z Niemiec, odwiedzających rodzinne strony. Ten ruch o charakterze wahadłowym wywołuje określone skutki społeczne i ekonomiczne, a także nadaje nową jakość życiu społeczności lokalnych, związanych z tradycyjną strefą drenażu emigracyjnego.

Rys. 1. Powiązania rodzinne mieszkańców regionu opolskiego z Niemcami

Fig. 1. Family networking between Opole Silesia and German

Przyjeżdżający Niemcy to głównie dawni emigranci z regionu opolskiego, posiadający tu zarówno rodzinę, jak i rozległą sieć powiązań towarzyskich. Tego typu przyjazdy są zjawiskiem powszechnym, a przez mieszkańców regionu przyjmowane są ze zrozumieniem i akceptacją. Nie bez znaczenia jest przy tym fakt,

że wizyty te korzystnie wpływają na wiele dziedzin życia w gminach Opolszczyzny. W sferze gospodarki uwidaczniają się głównie w handlu (zwłaszcza branży spożywczej), ale także w niektórych usługach (m.in. fryzjerskich, szewskich, blacharskich, lakierniczych i innych samochodowych) oraz działach wytwórczych (zakłady stolarskie). Materialne korzyści odnoszą zarówno lokalni przedsiębiorcy, jak i odwiedzane rodziny.

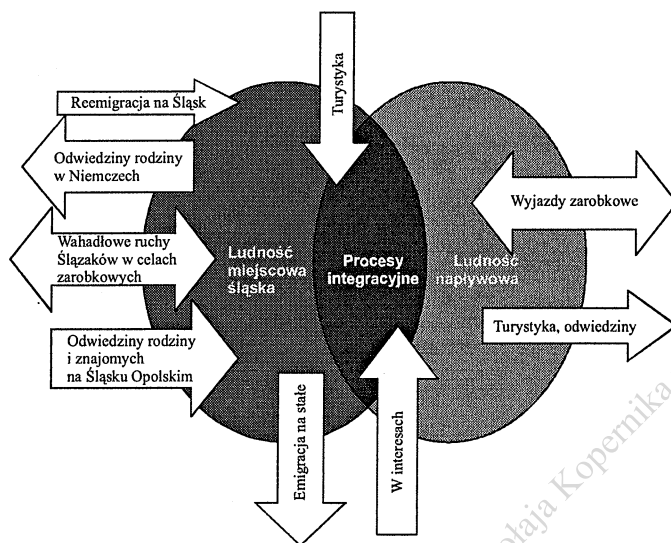
Obok przyjazdów rodzinnych, stanowiących większą część ruchów wahadłowych pomiędzy regionem opolskim a Niemcami, należy wspomnieć o strumieniu wizyt matrymonialnych, świadczących o silnych związkach emocjonalnych i kulturowych z regionem źródłowym migracji.

Ich występowanie w pewnym stopniu może także świadczyć o trudnej, pełnej napięć i frustracji integracji młodych imigrantów z województwa opolskiego w społeczeństwie niemieckim. Liczba tych przyjazdów jest trudna do oszacowania, jednak w świetle badań okazuje się, że tego rodzaju wizyty są znaczącym elementem ruchu wahadłowego pomiędzy województwem opolskim a Niemcami. W świadomości mieszkańców regionu oczywista jest penetracyjna rola tego rodzaju przyjazdów oraz ich istotne znaczenie w generowaniu strumieni „wtórnej” emigracji osób, z którymi dawni emigranci zawierają związki małżeńskie.

Stale ruchy migracyjne, mające swoją bazę w trwałej, podtrzymywanej obustronnie sieci powiązań migracyjnych, obejmują przyjazdy o charakterze reemigracyjnym. Silnie zlokalizowany w regionie pochodzenia emigrantów kapitał społeczny, a nierzadko także materialny jest czynnikiem sprzyjającym podejmowaniu decyzji powrotu. Dotyczy to szczególnie emigrantów z lat 80. i 90. („późnych wysiedleńców” (4)), którzy zachowali polskie obywatelstwo.

Pomimo wzrostu ilościowego, migracje powrotne są jednak zjawiskiem o niewielkim znaczeniu w skali województwa opolskiego. O ile emigranci utrzymują ścisłe kontakty z krajem pochodzenia i licznie go odwiedzają, o tyle na reemigrację decydują się nieliczni. Charakterystyczne, że powroty o charakterze reemigracyjnym z Niemiec nie są przez mieszkańców regionu traktowane w kategoriach migracyjnych. Przy coraz rzadszych deklaracjach co do charakteru wyjazdu postrzegane są jedynie jako przemieszczenia, ruch wahadłowy lub po prostu powrót w rodzinne strony po dłuższym pobycie za granicą.

Trudno określić, czy powroty są rzeczywiście przyjazdami na stałe, czy też część obecnych reemigrantów bierze pod uwagę ponowny wyjazd, który w przypadku osób o podwójnym obywatelstwie nie napotyka żadnych przeszkód formalnych. Można natomiast zaryzykować stwierdzenie, że częste pobyty dawnych emigrantów w rodzinnych miejscowościach i ich ciągle przemieszczanie się pomiędzy Śląskiem a Niemcami jest podtrzymywaniem możliwości powrotu, którą można zrealizować w bliżej nie określonej przyszłości, np. w sytuacji zaistniałej w momencie integracji Polski z Unią Europejską (Okólski, Stola, 1998; Heffner, Sółdra-Gwiżdż, 1997).

Rys. 2. Schemat wymiany migracyjnej pomiędzy Śląskiem Opolskim a Niemcami

Fig. 2. Regional ethnic background of migration exchange between Opole Silesia and Germany

Przeważająca część zewnętrznych ruchów migracyjnych z województwa opolskiego to migracje zarobkowe do Niemiec i krajów Unii Europejskiej. Wydarzenia społeczno-polityczne z początku lat 90., w tym również nowa polityka imigracyjna Niemiec osłabiły emigrację trwałą (osiedleńczą) w tym kierunku, natomiast zdecydowanie zwiększyła się skala migracji krótkookresowych z opolskiego. Wykorzystywane jest prawo do legalnego zatrudnienia w Niemczech i innych krajach Unii Europejskiej, przysługujące ludności autochtonicznej. Wysoka atrakcyjność ekonomiczna zachodnioeuropejskich rynków pracy determinuje gwałtowny napływ nieregularnych emigrantów, którzy znajdują tu nie tylko stałą lub okresową pracę, lecz przede wszystkim osiągają wielokrotnie wyższe zarobki w porównaniu z dochodami uzyskiwanymi w regionie rodzinnym. Z tego głównie powodu migracje zarobkowe przybrały na Opolszczyźnie na tyle duże rozmiary, że ich skutki ekonomiczne i społeczne widoczne są w wielu dziedzinach życia.

Skutki migracji zarobkowych wyrażają się w rozwoju budownictwa indywidualnego, modernizacji i remontach domów mieszkalnych. Inwestycje infrastrukturalne podnoszą walory estetyczne miejsca zamieszkania i są powodem do dumy nie tylko ich właścicieli, ale też całej społeczności. Zatem nie tylko uczestnicy migracji zarobkowych i ich rodziny zyskują na dochodach z migracji, lecz całe środowiska lokalne.

Wyjazdy zarobkowe stały się przy tym bardzo mocno zależne od pewnego wzorca zaradności życiowej i pragmatyzmu, prowadzącego do osiągnięcia wysokiego standardu. Wśród mieszkańców miejscowości w strefie źródłowej mi-

gracji wytworzył się swego rodzaju „profesjonalizm migracyjny”, w którym wyjazd „na saksy” traktowany jest jak sposób na życie.

Równocześnie podkreśla się emocjonalny koszt, ponoszony przez pozostającą w kraju rodzinę migranta. Liczne badania potwierdzają upadek tradycyjnego, patriarchalnego modelu śląskiej rodziny. Zmienia się tradycyjny podział ról społecznych. Zwłaszcza stałe, długoletnie zarobkowanie za granicą prowadzi do rozluźnienia więzi rodzinnych. Emigracja spowodowała pojawienie się nowych typów rodzin rozbitych. Wydaje się, że częstość występowania tej kategorii rodzin, jak i jej problemów będzie wzrastała.

Niemniej jednak, w kontekście wymienionych uciążliwości można stwierdzić, że istnieje pewna racjonalność podejmowania decyzji migracyjnych. Korzyści migracji na ogół przeważają, niwelując niechęć do dostrzegania kosztów, ujawniających się głównie w sferze moralno-obyczajowej.

Uzyskiwane dzięki emigracji środki wydatkowane są głównie na konsumpcję. Choć znaczna część dochodu z pracy w Niemczech przeznaczana jest na wydatki inwestycyjne, to są to inwestycje mieszkaniowe (budowlane, remontowe, modernizacyjne), a więc również konsumpcyjne.

Globalnie, transfer pieniędzy uzyskanych z pracy w Niemczech do regionu jest duży, ale w indywidualnych przypadkach zbyt mały, by inwestować w małą i średnią przedsiębiorczość. W województwie opolskim takie sytuacje zdarzają się, ale rzadko. Jak się wydaje, oprócz niewystarczających środków finansowych, przyczyną takiej sytuacji jest też niechęć do podjęcia ryzyka inwestycyjnego i negowanie sensowności tego typu działalności. Wśród wyjeżdżających przeważa przekonanie, że łatwiejszym i bezpieczniejszym rozwiązaniem jest dalsza praca za granicą.

Jednocześnie w sytuacji, gdy na regionalnym rynku pracy pogłębiają się trudności zatrudnieniowe, grupa migrująca, w swej przeważającej części (dotyczy to zwłaszcza osób legitymujących się podstawowym i zawodowym wykształceniem), nie ma wielkich szans na szybkie zatrudnienie. Emigracja zarobkowa z województwa opolskiego przez długi czas może więc mieć trwały charakter. Rodzimy rynek pracy, zwłaszcza na obszarach wiejskich, rozwija się bardzo słabo i prawdopodobnie nie wchłonie znacznej części utrzymującej się nadwyżki siły roboczej.

Czasowa, rotacyjna emigracja zarobkowa stała się obecnie częścią ekonomiki rodzin wiejskich, a szerzej całych wsi. Jest prawdopodobne, że na skutek silnej presji ekonomicznej znaczny wymiar wyjazdów zarobkowych z województwa opolskiego utrzyma się, mimo wysokich kosztów społecznych, ponoszonych przez rodziny migranckie.

PRZYPISY

¹ Mieszkańcy pozostałych regionów przez długie lata wykorzystywali co najmniej dwa rozwinięte w tym okresie kierunki przestrzenne migracji, a mianowicie z Pod-

lasia emigrowali do USA i Belgii, natomiast z Podhala do USA i krajów Europy Południowej, głównie Austrii i Włoch.

² Pojęcie ludność „miejscowa”, „rodzima” lub „autochtoniczna” oznacza tych mieszkańców Śląska Opolskiego, których dziadkowie, rodzice lub oni sami mieszkali na jego terenie przed 1945 rokiem (w granicach ówczesnego państwa niemieckiego), natomiast pojęcie ludność „napływowa” odnosi się do mieszkańców województwa opolskiego, których przodkowie lub oni sami przybyli na ten teren po 1945 roku oraz ich potomków.

³ Z przeprowadzonych przez Ochockiego badań (za: Lempiński, 1987) wynikało, że gdyby wszystkie osoby ubiegające się w 1971 r. o wyjazd z Polski uzyskały zezwolenie (131 823), pozostawiłyby w kraju 151 133 osoby wykazujące bliskie pokrewieństwo. Oznaczało to, że na 100 osób wnioskujących o wyjazd przypadało wówczas 115 pozostających. W 1977 roku sekcja niemiecka Forschungsgesellschaft fuer das Weltfluechtlingsproblem (Towarzystwo ds. Problemów Uciekinierów) przeprowadziła w Niemczech badania obejmujące 270-osobową grupę migrantów, którzy opuścili Polskę w 1976 r. 89% spośród nich jako główny bądź dodatkowy powód wyjazdu podało „łączenie rodzin”. 270 rodzin, których przedstawicielami były osoby ankietowane miało w RFN 446 krewnych (I i II stopnia), natomiast w Polsce pozostawiło 768 takich krewnych.

⁴ Określenie „późni wysiedleńcy” dotyczy osób emigrujących do RFN po 1980 roku i ubiegających się o niemieckie obywatelstwo jako etniczni Niemcy.

LITERATURA

- Golinowska, S., Marek, E., Rajkiewicz, A. (2001) *Migration Processes in Poland 1990–1996 – Research Summary*, [w:] *Economic and Labour Market Development and International Migration Czech Republic, Poland, Germany – Results of an International Research Project*, E. Hönekopp, S. Golinowska, M. Horálek (eds), Bundesanstalt für Arbeit, Nürnberg.
- Górny, A., Stola D. (2001) *Akumulacja i wykorzystanie migracyjnego kapitału społecznego*, [w:] *Ludzie na huśtawce. Migracje między peryferiami Polski i Zachodu*, E. Jaźwińska i M. Okólski (red.), Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Górz, B. (1994) *Emigracja zarobkowa ludności wsi podhalańskich do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej*, [w:] *Studia nad przemianami Podhala*, B. Górz (red.), Prace Monograficzne Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, nr 172, Kraków.
- Haegerstrand, T. (1972) *Migracja a powierzchnia*, [w:] *Modele migracji*, Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej, z. 3/4, Warszawa.
- Heffner, K., Solga, B. (2001) *External migration and labour flows. Contemporary social and economic determinants (Opole Silesia case)*, [w:] *Changing role of border areas and regional policies*, M. Koter, K. Heffner (eds), Region and regionalism, No. 5, University of Łódź, Silesian Institute in Opole, Łódź–Opole.
- Heffner, K., Solga, B. (1999) *Praca w RFN i migracje polsko-niemieckie a rozwój regionalny Śląska Opolskiego*, Stowarzyszenie Instytut Śląski, Opole.

- Heffner, K., Sółdra-Gwizdź, T. (1997) *Migracje powrotne na Górny Śląsk z socjologicznej perspektywy*, Zeszyty Instytutu Studiów Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego, Seria: Prace Migracyjne, nr 9, Warszawa.
- Jaźwińska, E., Łukowski W., Okólski, M. (1997) *Przyczyny i konsekwencje emigracji z Polski. Wstępne wyniki badań w czterech regionach za pomocą podejścia etno-sondazowego*, Zeszyty Instytutu Studiów Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego, Seria: Prace Migracyjne, nr 7, Warszawa.
- Ludzie na huśtawce. Migracje między peryferiami Polski i Zachodu*, E. Jaźwińska, M. Okólski (red.), Wydawnictwo Naukowe Scholar 2001, Warszawa.
- Łempiński, Z. (1987) *RFN wobec problemów ludnościowych w stosunkach z Polską (1970–1985)*, Śląski Instytut Naukowy, Katowice.
- Mydel, R., Fassmann, H. (1997) *Nielegalni robotnicy cudzoziemscy i czarny rynek pracy. Polscy nielegalni pracownicy w Wiedniu*, Kraków.
- Nelson, P. (1972) *Migracja, dochód realny i informacja*, [w:] *Modele migracji*, Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej, z. 3/4, Warszawa.
- Okólski, M., Stola, D. (1998) *Migracje między Polską a krajami Unii Europejskiej w perspektywie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej*, [w:] *Przemiany w zakresie migracji ludności jako konsekwencja przystąpienia Polski do Unii Europejskiej*, P. Korcelli (red.), Biuletyn KPZK PAN, z. 184, Warszawa.
- Rauziński, R. (1999) *Współczesne migracje zagraniczne na Śląsku Opolskim. (Aspekty demograficzne i społeczne)*, Politechnika Opolska, Opole.
- Rauziński, R. (1989) *Migracje i ruchy wahadłowe z Niemiec a rozwój regionalny Śląska Opolskiego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Opolskiego, Ekonomia 24, Opole.

MIGRATION NETWORKING IN SHAPING OF INTERNATIONAL POPULATION FLOWS

SUMMARY

Main goal of the paper is an analysis of even more diversified forms of migration relations between sending and receiving countries on example of Opole Silesia and Germany. It is especially devoted to very intensive short time migration of Germans to Opole Silesia and inversely, its inhabitants in Germany. The latter are predominantly labour migration of profitable character.

In article has been assumed that actually observed migration mobility of Silesia and Germany inhabitants is rely upon lasting and maintained mutually family networking. Such kind of social network was shaped by permanent emigration of Silesians to Germany. The authors are concentrated on importance of family connections in formation of migration flows between Opole Silesia and Germany and its impact on socio-economic development of the regional zone of traditional "emigration drain".

Mass German visitors have been usually former emigrants who relatively recent live in rural areas of Opole Silesia. Nevertheless they are strongly rooted abroad but they are not losing family bonds and stay a support for next emigration. Above movement is influenced many fields of rural communes life in the region and shaping new standard of life in local societies.

The prevailing part of short and long-term migration from Opole Silesia is a migration to work in Germany and other European Union Countries. They have a mass scale and common social approval. It is clearly greater scale of work migration in autochthonic population, who usually have a double citizenship and possibility of legal employment in Germany and European Union Countries. Closer family connections and more frequent contacts of this group of Opole Silesia inhabitants make penetration of German labour market much more easier.

Short-term and long-term work emigration became actually a part of family economy and more brightly an important part of economy of whole villages. It is very probable that analysed high level of work migration from Opole Silesia rural areas will remain under strong economic pressure studied, despite big social costs in migrant's families.